

met EPICURUS • PLATO • CHRISTUS • HOBBS •
MACHIARELLI • MILL • ROUSSEAU • DESCARTES •
MONTESQUIEU • DE TOCQUEVILLE • SPINOZA • HEGEL •
NIETZSCHE • FREUD • SCHOPENHAUER • MARX • ARENDT
• HEIDEGGER • MARCUSE • HORKHEIMER • FOUCAULT •
SPENGLER • POPPER • DAHRENDORF • RAND • FRIEDMAN
• CAMUS • LEFORT • KOLAKOWSKI • DENEEN • MURRAY •

CLITEUR en
FRITS BOSCH

OP ZOEK NAAR EEN NIEUWE EUROPESE ORDE



Aspekt

Inhoud

1. Het Probleem
2. Europa, het Avondland

Bedreigingen van Europa

3. Zielszwakte en gebrek aan wil om te overleven
Paul Cliteur
Douglas Murray
4. Europese Unie, in verscheidenheid verenigd of niet?
5. De uitdaging voor de democratie
6. Orde in de Europese politieke orde
7. Creatieve destructie van de Europese financiële orde
8. De aanval op de Meritocratie
9. Neomarxisme, bron van polarisatie
Herbert Marcuse
Jürgen Habermas
Antonio Gramsci
Michel Foucault
10. Jezus beter begrijpen
11. Islamisering van Europa
12. De geopolitieke orde wankelt en Europa wankelt mee
13. Amerikaans oer-conservatisme bedreigt Europa
14. De ondernemer verdient meer waardering
15. Chinese uitdaging voor Europa
16. Zorgt kunstmatige intelligentie voor 'la vie en rose'

Filosofen brengen wijsheid en inzicht

17. Filosofen brengen wijsheid en inzicht
18. Griekenland, bakermat van de westerse filosofie
 - Epicurus
 - Solon
 - Perikles,
 - Plato
 - Charles de Montesquieu
 - John Stuart Mill
 - Jean Jaques Rousseau
 - René Descartes
 - Friedrich Nietzsche
 - Alexis de Tocqueville
 - Karl Popper
 - Dahrendorf
 - Albert Camus
 - Ayn Rand
 - Claude Lefort
 - Leszek Kolakowski

Op zoek naar een nieuwe Europese Orde

19. VOC, spiegel voor de samenleving
20. Verzorgingsstaat, met dank aan Bismarck
21. Op zoek naar een nieuwe Europese orde

Nawoord

Verantwoording

Lees Verder

1. Het Probleem

Vesting Europa staat onder grote druk, gemangeld als het dreigt te worden tussen Rusland, de Verenigde Staten en China. Hebben we wel de juiste leiders om de druk te weerstaan? De traditionele diplomatie van pappen en nathouden van de afgelopen tachtig jaar werkt niet meer goed. Ik ga te rade bij de meest invloedrijkers denkers uit het verleden. Laat ik eerst, als een schot voor de boeg, schetsen wat het probleem is.

Het probleem is dat de sociaaleconomische orde van Europa in een crisis verkeert, al lijkt dat nog steeds niet in de volle breedte te zijn doorgedrongen. Het continent staat voor diverse grote uitdagingen. Het eerste probleem is dat de welvaartsstaat niet meer financieel draagbaar dreigt te worden. Het water staat Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië aan de lippen en ook de kleinere landen, waaronder Nederland, zitten in de slipstream. Er moet omgebogen worden. Deze drie vergrijzende landen staan voor een politieke en financiële afgrond die - indien dit inderdaad neerwaarts wordt geëffectueerd - geheel Europa en wellicht ook de wereld zal treffen. Het is frappant dat in deze drie landen zich een vrijwel identieke problematiek voordoet van decennialange mismanagement. Verandering zal worden opgedrongen door zelf actie te ondernemen door de omstandigheden, of afgedwongen door politieke extremen. Overheden lijken geparalyseerd door het gevaar. Geaccumuleerd door vroegere fouten laten ze na de economische en politieke kwetsbaarheden terug te dringen, waardoor stagnatie optreedt.

Er zijn miljoenen nieuwkomers, met hun gezinnen, Europa binnengetrokken en zij maken overvloedig gebruik van de geneugten van de verzorgingsstaat zonder dat ze daaraan een bijdrage hebben geleverd. Het komt zwaar ten laste van het zorgsysteem en de belastingbetalers. Het onderwijs heeft te leiden door kinderen die de taal van het land van aankomst niet machtig zijn. De islamisering schrijdt voort. Kerstmarkten moeten beveiligd worden. De industrialisatie van Europa kalft snel af. De grootste economie van Europa, te weten

Duitsland, verliest in één jaar tijd 50.000 banen in de auto-industrie. Het land verkeert in recessie. De middenstand heeft het zwaar met faillissementen. De concurrentiekracht van Europa neemt af, terwijl de staatsschuld verder oploopt en de belastingen steeds hoger worden. Er is een energiecrisis. De energieprijzen zijn te hoog. Zeeën worden volgepropt met windmolens en weilanden met zonnepanelen, maar kernenergie komt er niet. Antifa, Extinction Rebellion en antisemitische groepen manifesteren zich ten koste van de rechtsstaat. De grenzen blijven open en de immigratiemagneet blijft intact, terwijl Europa behoefte heeft aan gespecialiseerde werkers. Verkiezingsbeloften worden gebroken en noodzakelijke hervormingen vinden geen door-gang. Democratie staat op de tocht. Er moet geld gevonden worden om de militaire kracht te herbouwen tegenover een steeds vijandiger Rusland, terwijl het zijn steun aan Oekraïne uitbreidt nu Amerika zich terugtrekt. De economische groei moet nieuw leven ingeblazen worden na jaren van ondermaatse prestaties, met steeds lagere productiviteit nu met protectionisme die zich wereldwijd verspreidt. Europa wil klimaattransitie volhouden onder politieke tegendruk om de doelstellingen af te zwakken. De EU levert overmatige regelgeving en soevereiniteitsoverdracht, maar levert niet een oplossing voor voornoemde problematiek. Hoge EU-functionarissen blijken corrupt en zichzelf te verrijken in plaats van het beste met Europa voor te hebben. Het lidmaatschap van de EU dient fundamenteel ter discussie gesteld te worden. Europese landen moeten investeringen in informatietechnologie en kunstmatige intelligentie (AI) verhogen. Europa moet dereguleren en particuliere investeringen versterken om gelijke tred te houden met China en Amerika, maar het stagneert. Dit Europa staat op alle mogelijke manieren onder druk. De regio voelt zich aangevallen door Rusland en vermorzeld tussen China en de Verenigde Staten die strijden om mondiale hegemonie.

Er zijn gevoelens van superioriteit afgewisseld met misnoedigheid en pessimisme. Het continent dreigt ten onder te gaan door interne tegenstellingen, lamelendigheid en gebrek aan zelfvertrouwen. Europa staat voor een enorme uitdaging.

Is het goede nieuws dat de redding nabij is? Europa is volgens de filosoof Karl Popper het centrum van een 'open samenleving' en een bastion tegen totalitarisme. Hij is een voorstander van liberale

democratieën als beste belichaming van een open samenleving, die hij beschouwt als een samenleving met rede, kritiek en vrijheid tegenover de ‘gesloten samenleving’ van zijn tijd. Popper was een rationeel denkend filosoof. De mens wordt geacht rationeel denkende wezens te zijn. Als dit zo is, dan is de vraag is hoe het komt dat de mensen in Europa - en ook daarbuiten - de problemen zo gigantisch uit de hand laten lopen. Bij wijze van spreken kan een kind zien waar allemaal de schoen wringt. Het zal hierna uitgebreid aan de orde komen. De realiteit is dat de rationele geest van de mensheid door allerlei irrationaliteit ondergesneeuwd raakt via een variëteit van factoren, zoals potentaten die de macht weten te grijpen en wetenschappers, zieners en filosofen die de mensheid op een dwaalspoor leiden. En dan kan het gebeuren dat ondanks een evidente indicatie, toch een geheel verkeerde route wordt doorgezet. Redenen hiervoor kunnen zijn dat men dit vanuit de opleiding, cultuur, ideologie of ouders heeft meegereggen. Het kan uiteindelijk tot neergang leiden, waarvan hopelijk niet pas de wal het schip gaat keren. We gaan het zien. Mijn opzet met dit boek is om te bezien of en hoe Europa zich kan oprichten om een nieuwe rol in de wereld te verwerven.

De benadering van dit boek

De zoektocht naar een nieuwe Europese orde heeft als achterliggende vraag: *‘wat is de toekomst van Europa?’* Die vraag kan vanuit de economie benaderd worden, mede in de veronderstelling dat Europa door economie wordt bepaald, zeker in de transactionele wereld van de regering van Donald Trump en Xi Jinping. Je kunt de problematiek vanuit de politiek benaderen, vooral gelet op de geopolitieke fricties die er zijn vanwege Vladimir Poetin. Men kan de problematiek benaderen vanuit de antropologie, met name gelet op wens om Europese culturen te laten versmelten en integreren om een hechtere Europese Unie te creëren. Geen van deze routes zal ik uni solo bewandelen. De doelstelling van dit boek is om het denken in categorieën te vermijden. Categorieën hebben het voordeel dat alle feiten netjes in hokjes worden geplaatst, maar ze hebben het nadeel dat die hokjes vaak arbitrair zijn. Filosofen hebben zich de opdracht gesteld om na te denken

over de feiten, wat daar achter zit en wat de ethiek daarvan is.

Mijn onderzoek bestaat uit drie delen. Het eerste deel behandelt bedreigingen van de bestaande Europese orde. Dan komen aan bod: zielszwakte, Europese Unie, verval van de democratie, de politiek binnen Europa, de aanval op de meritocratie, oerconservatieve ontwikkeling van de Verenigde Staten, oorlog, antisemitisme, Big Brother, Gele gevaar, christendom en islamisering en 'creatieve destructie'. Een aantal dystopische filosofen zetten de problematiek in de grondverf. In het tweede deel ga ik in op wat filosofen ons te zeggen hebben. Is de fameuze grot van Plato reëel en een zinvolle gedachte? Kunnen zij ons verder helpen? In dit deel zetten marxistische filosofen hun visie uiteen. Vervolgens vraag ik me in het derde deel af of we ons kunnen spiegelen aan de roemruchte VOC-periode. In dit deel zetten diverse filosofen diverse mogelijkheden uiteen hoe de Europese orde eruit dient te zien volgens hen. De verzorgingsstaat stamt uit de tijd Bismarck. Moet het aangepast worden? Mijn zoektocht beëindig ik met aanbevelingen voor de Europese orde.

Het is tegenwoordig in de mode om de titel van een boek zo bondig mogelijk te houden, liefst één pakkend woord. Dat wordt herkend en beklijft, althans zo wordt verondersteld. Ik doe het anders met een hele lange titel: met Epicurus, Plato, Christus, Hobbes, Mill, Rousseau, Descartes, Montesquieu, De Tocqueville, Spinoza, Hegel, Nietzsche, Freud, Schopenhauer, Marx, Arendt, Heidegger, Marcuse, Horkheimer, Foucault, Spengler, Popper, Dahrendorf, Rand, Friedman, Camus, Lefort, Kolakowski, Deneen, Murray, Cliteur en Frits Bosch op zoek naar een nieuwe Europese Orde. Gaat u met me mee?

2. Europa, het Avondland

Mensen beslissen niet op basis van kennis en feiten, maar op basis van hun wil

Yeshayahu Leibowitz

Europa is het werelddeel dat zich bevindt ten westen van het werelddeel Azië en ten noorden van het werelddeel Afrika. Het wordt begrensd door de Middellandse Zee, de Noordelijke IJszee en de Atlantisch Oceaan. Een deel van Rusland behoort tot Europa, namelijk het westelijke deel dat ook wel Europees Rusland wordt genoemd. Dit westelijke deel is geografisch gescheiden van het Aziatische deel (Siberië) door het Oeralgebergte en de rivier de Oeral. In dit Europese deel woont het grootste deel van de Russische bevolking met de belangrijkste steden zoals Moskou en Sint-Petersburg. Het werelddeel Europa telde in 2025 ongeveer 750 miljoen inwoners: circa 11% van de totale wereldbevolking. Daarmee is het wat bevolking betreft het op twee na grootste werelddeel, na Azië en Afrika. Qua landoppervlakte is het op een na kleinste werelddeel, 6,8 procent. Europa heeft sinds eeuwen eigen culturele kenmerken en heeft dat mede te danken aan contact met andere culturen en invloeden uit het Midden Oosten en Azië, alsook uit de voormalige koloniale gebieden elders in de wereld. De basis van de Europese cultuur wordt onder andere gevormd door de culturele en religieuze erfenis afkomstig van de Grieks-Romeinse tijd, deels indirect via de Arabische wereld en Perzië, het christendom, de Renaissance, het 16e-eeuwse humanisme, het politieke en wetenschappelijke denken van de Verlichting en de Franse Revolutie. Van grote vormende invloed heeft de Grieks-Romeinse oudheid, het christendom en het jodendom. De Europese beschaving is gebouwd op de fundamenteën van Jeruzalem, Athene en Rome. Europa is een wonderschoon continent qua natuur en cultuur.

Verleiding van Europa

De naam Europa is al heel oud, naar schatting 2.500 jaar. Het stamt uit de Griekse mythologie. Het Woordenboek van de Klassieke Mythologie legt uit dat Zeus verliefd was op Europa en besloot haar te verleiden of te verkrachten. In de Griekse mythologie zijn de twee vrijwel gelijk. Hij transformeerde zichzelf in een tamme witte stier en mengde zich tussen de kuddes van haar vader. Terwijl Europa en haar helpers bloemen aan het plukken waren, zag ze de stier, streelde zijn flanken en klom uiteindelijk op zijn rug. Zeus greep die kans en rende naar de zee en zwom, met haar op zijn rug, naar het eiland Kreta. Zeus onthulde vervolgens zijn ware identiteit en Europa werd de eerste koningin van Kreta. Zeus gaf haar een ketting gemaakt door Hephaestus en drie extra geschenken: de bronzen bewaker Talos, de hond Laelaps die zijn prooi altijd wist te vangen, en een speer die nooit miste. Later herschiep Zeus de vorm van de witte stier in de sterren, die nu bekend staat als het sterrenbeeld Stier. Het moet niet worden verward met de Kretenzische Stier die de Minotaurus verwekte en door Heracles werd gevangengenomen. De Romeinse mythologie nam het verhaal van Raptus over, ook bekend als “De Ontvoering van Europa” en “De Verleiding van Europa”, waarbij de god Jupiter werd vervangen door Zeus. De mythe van Europa en Zeus vindt mogelijk zijn oorsprong in een heilige verbintenis tussen de Fenicische goden ‘Aštar en ‘Astart (Astarte), in rundervorm. Nadat ze drie zonen bij Zeus had gebaard, trouwde Europa met koning Asterion, wat tevens de naam van de Minotaurus en een epitheton van Zeus was, waarschijnlijk afgeleid van de naam ‘Aštar. Volgens Herodotus’ rationaliserende benadering werd Europa ontvoerd door Grieken, waarschijnlijk Kretenzers, die de ontvoering van Io, een prinses uit Argos, wilden wreken. Zijn variant op het verhaal was mogelijk een poging om de eerdere mythe te rationaliseren. Het kan ook zijn dat de huidige mythe een verdraaide weergave is van de feiten, zoals de ontvoering van een Fenicische aristocraat, die later door Herodotus is verwoord.

Jafetische volkeren van Europa

De term Jafetieten verwijst naar de afstammelingen van Jafet, een van de drie zonen van Noach in het boek Genesis. De term werd gebruikt in etnologische en taalkundige geschriften van de 18e tot de 20e eeuw als een uit de Bijbel afgeleide raciale classificatie voor de Europese volkeren, maar wordt nu als verouderd beschouwd. Middeleeuwse etnografen geloofden dat de wereld was verdeeld in drie grootschalige groeperingen, overeenkomend met de drie klassieke continenten: de Semitische volkeren van Azië, de Hamitische volkeren van Afrika en de Jafetische volkeren van Europa. De term wordt in de moderne tijd gebruikt als aanduiding in de fysische antropologie, etnografie en vergelijkende taalkunde. In de antropologie is het gebruikt in een raciale betekenis voor blanke mensen (het Kaukasische ras). In de taalkunde verwijst het naar de Indo-Europese talen. Beide gebruiken worden tegenwoordig als achterhaald beschouwd. Alleen de Semitische volkeren vormen een goed gedefinieerde taalfamilie. De Indo-Europese groep staat niet langer bekend als “Jafetiet”, en de Hamitische groep wordt nu erkend als parafyletisch binnen de Afro-Aziatische familie.

“The enemy within Europe”

Laten we nu toch even eerlijk zijn: Wij Europeanen zijn aan alles en iedereen superieur. Maar waarom zien anderen dat dan niet? Dat is echt heel verdrietig. Europa heeft op het huidige mondiale maatschappelijke leven een doorslaggevende invloed gehad. De snit van het pak van Xi Jinping, de auto, de fiets, de trein, het vliegtuig, enzovoort. Het zijn allemaal in oorsprong Europese uitvindingen. Tot aan de toiletpot aan toe is het van Europees ontwerp. Beseft Xi Jinping dat eigenlijk wel als hij zijn dagelijkse behoefte doet? Alleen wij hebben een hoogstaande kunst en cultuur. De anderen zijn cultuurbarbaren! Qua wetgeving en ontwikkeling is Europa bepalend geweest voor de Verenigde Staten, Australië en Zuid-Amerika en voor de wereld zoals die er nu bij staat. Diepe nederigheid past hen dus. En dan die Donald Trump. Wat een botte aap is dat zeg! Hij gaat

met Vladimir Poetin onderhandelen over nota bene een Europees land, Oekraïne, terwijl wij Europeanen daar niet bij zijn. Wat een belediging van deze patserige ex-Duitser! J.D. Vance maakte het helemaal bont in zijn speech in München, *“The enemy within Europe”*. *“Het is zorgwekkend dat in Groot-Brittannië een veteraan is opgepakt die in de buurt van een abortuskliniek stond”*. Hij voegde daaraan toe dat deze man in een bufferzone stond, waar het verboden is voor- of afkeur over abortus te uiten en sprak van een *“voorbeeld van een slecht geschreven wet”*. *“Ik denk dat er geen veiligheid is als je bang bent voor andere stemmen en opinies”*, zei Vance. Volgens hem is het belangrijkste probleem massamigratie, die in zijn ogen zowel in Europa als in de Verenigde Staten *“ongekend hoog”* is. Hij verwees naar de aanslag in München, die hij beschouwt als een direct gevolg van migratie. *“Dat is niet zomaar gebeurd”*, zei hij. Verder veroordeelde Vance de uitsluiting van populistische partijen op de veiligheidsconferentie en benadrukte dat de dialoog met mensen met uiteenlopende meningen belangrijk is. Hij sprak meermaals over gelijkenissen met de Verenigde Staten, waar president Trump en hijzelf zijn verkozen omdat ze *“niet bang zijn voor de kiezer”*. In de Veiligheidsstrategie 2025 van de Verenigde Staten moet Europa ontgelden. In dat plan stippelt de president de Amerikaanse veiligheidsprioriteiten voor de komende jaren uit. President Trump zet Europa neer als zwak en zonder veel zelfvertrouwen. Ook dreigt volgens hem de Europese beschaving te verdwijnen. Europese landen staan op het punt dat hun beschaving wordt uitgewist door migratie, want zij gaan ‘onvermijdelijk’ de toekomst van de landen bepalen. Volgens het document *‘ondermijnen de EU en transnationale organisaties de politieke vrijheid in Europa en de soevereiniteit van de natiestaten. Door het migratiebeleid transformeert het continent, ontstaat er strijd, beknutting op vrijheid van meningsuiting en onderdrukking van politieke oppositie, instortende geboortecijfers, verlies van nationale identiteit en van zelfvertrouwen’*. Het gevolg is dat multilaterale relaties worden afgewezen.

Cultuurbarbaren!

Wat een lef heeft die gozer! Laat hij zich met z’n eigen minderwaardig land bemoeien waar alles en iedereen met elkaar overhoop zit, zeg!

Charlie Kirk is door een gek vermoord! Allen buiten Europa zijn van ons afhankelijk geweest. Onder mekaar gezegd: het zijn eigenlijk sukkel van de bovenste plank! Alleen wij weten wat goed is voor de wereld. Wij hebben ook de meeste en beste filosofen. Daar is dit boek een bewijs van. Dus wij mogen onszelf toch wel uitgebreid op de borst rammen?! Maar waarom doen we dat dan niet?!

Van dit soort arrogantie moeten we afscheid nemen. Wij Europeanen zouden ons moeten afvragen of Trump en Vance misschien gelijk hebben. Dat gebeurt niet, integendeel Europese politici betuigen zich ontevreden over Trump's uitslatingen. Een grootschalige internationale peiling onthult dat een meerderheid van Europese burgers de kritiek van Donald Trump op hun zwakke leiders deelt. De boodschap is ondubbelzinnig: Europese leiders zijn zwak en besluiteloos. De peiling – uitgevoerd door het onafhankelijke Londense bureau Public First onder meer dan 10.000 respondenten uit Duitsland, Frankrijk, het VK, de VS en Canada – laat zien dat Trumps terugkeer naar het Witte Huis voor veel Europeanen belangrijker is dan verkiezingen in hun eigen land. In Duitsland en het VK vindt meer dan de helft van de kiezers Trumps terugkeer belangrijker dan de verkiezing van hun eigen nationale leiders, waaronder de Duitse bondskanselier Friedrich Merz en de Britse premier Keir Starmer. In Frankrijk vindt 43 procent van de kiezers Trumps overwinning belangrijker dan de herverkiezing van Emmanuel Macron. Het zijn overigens niet alleen 'domme' burgers die de gedachte van Trump over Europese leiders delen. Ook analisten, opiniemakers en filosofen gaan erin mee, zoals aanstands zal blijken.

Laten we optimistisch zijn!

"Europeanen kunnen alleen maar optimistisch zijn over het verleden", wordt ons voorgehouden. Hebben ze gelijk? Het continent is in verval, of ben ik nu te pessimistisch? "Ik begrijp niet waarom u er zo negatief en vervelend over doet. Laten we blij zijn met elkaar. Laten we optimistisch zijn. Laten we zeggen. Nederland kan het weer! Die VOC-mentaliteit! Over grenzen heen kijken. Dynamiek! Toch?" zei voormalig premier Jan Peter Balkenende in 2006. Hij zegt dat vier jaar na de moord op prof. Pim Fortuyn en twee jaar na de moord op

Theo van Gogh. Zes jaar eerder dan Balkenende schrijft prof. Paul Scheffer zijn artikel 'Multicultureel drama'. Nederland was tijdens de VOC-periode een gidsland. Dat gevoel is er al lang niet meer. Het is doormodderen geblazen. In Europa is er het gevoel dat we de grip kwijtraken in culturele en mentale zin door de massa-immigratie, polarisering en islamisering.

Op het kabinet Balkenende en op de VOC is het nodige aange-merkt. De VOC heeft goede en slechte dingen gedaan. Waar het om gaat is dat we de spirit weer terugkrijgen en het land nieuwe positieve 'swing' geven. Er wordt geconstateerd dat de economie zich redelijk ontwikkelt, maar dat de groei onvoldoende is om op den duur het voorzieningenniveau op peil te houden. Bedrijven verlaten het land. We moeten ons herpakken. Maar er is wel haast bij. Waar is goede raad?

Hoe komen we uit het maatschappelijk verval? Wat is de reden van ons huidige pessimisme? Waarom dan?

Waarom dan?

Ik ben de oppas bij m'n kleinkinderen. Komt mijn kleinzoon van drie jaar naar me toe. "Opa, ik zie de blaadjes van de bomen vallen. Waarom dan?" Ik: "dat is de natuur. Blaadjes gaan dood en vallen dan op de grond, maar met het voorjaar komen er weer nieuwe blaadjes." Hij weer: "Waarom dan?" Ik: "Waarom dat is weet ik ook niet, maar zo gaat dat in de natuur." Hij: "Opa, die boom daar heeft geen blaadjes meer, maar de boom ernaast heeft ze nog wel. Waarom dan?" Ik: "Waarom, dat is weet ik ook niet. Misschien is die boom sterker dan de andere boom." Hij is al op jonge leeftijd een filosoof. Iedereen kan zich filosoof noemen en in meer of mindere mate is dat ook zo. Iedereen vraagt zich af hoe de zaken in hemelsnaam in mekaar steken en "waarom dan?" Onderzoek wijst uit dat naarmate men ouder wordt men steeds minder in staat is om de vraag "waarom dan?" anders te beantwoorden dan men altijd al gedaan heeft, ook al is er nieuwe informatie die op het tegendeel wijst. "Waarom dan?" Dat weet ik ook niet.

Bedreigingen van Europa



3. Zielszwakte en gebrek aan wil om te overleven

Europa lijdt aan een soort “zielszwakte”, een gebrek aan wil om te overleven. Europa maakt de indruk een “voltooid leven” achter zich te hebben. En die gebrekkige wil tot leven wordt voortdurend verder ondermijnd

Paul Cliteur

De zielszwakte uit zich in een afgenomen vertrouwen in de maatschappelijke ordening. Maatschappelijke ordeningsprincipes zijn de regels en ideeën die de samenleving structureren en organiseren en hoe deze principes worden toegepast. Daar hoort een sociale orde bij die verwijst naar de regelmaat, voorspelbaarheid en duurzaamheid van interacties binnen een samenleving en hoe deze sociale structuren en instellingen het in stand houden. Dit wordt tevens gedaan door gedeelde waarden, normen en wetten, die de basis vormen voor samenwerking en sociale samenhang. Sociale orde kan ook verwijzen naar een specifiek sociaaleconomisch systeem, zoals een feodale of kapitalistische orde. De sociale orde is voortdurend aan verandering onderhevig. Regelmaat en voorspelbaarheid zorgt ervoor dat gedrag en interacties tussen mensen herkenbaar en voorspelbaar zijn. Door afspraken en structuren helpt sociale orde de samenleving duurzaam te houden. De samenleving functioneert door gedeelde afspraken over wat acceptabel en wenselijk gedrag is. Formele en informele regels, wetten, statuten, normen en waarden sturen menselijk gedrag en interacties. Als de sociale orde heftig gaat schuiven voelen burgers een gebrek aan zingeving en gemeenschap.

Dat gevoelen doet zich thans voor. Er heerst de gedachte dat het de verkeerde kant opgaat met het continent en dat de beste dagen ervan achter de rug zijn. Men vreest dat de kinderen in een meer verdeelde gemeenschap zullen leven dan voorgaande generaties. Elke over-

heidsinstelling vertoont een afnemend vertrouwen van de burgers en een diepgeworteld cynisme jegens politieke elites. Verkiezingen, ooit beschouwd als goed georkestreerde voorstellingen die bedoeld waren om de democratie legitimiteit te verlenen, worden steeds meer gezien als bewijs van een gemanipuleerd en corrupt systeem. De opkomst van populisme is daarvan een teken.

Voorheen toetsten we onze moraliteit aan de leefregels van het Christendom, maar dat hebben velen van ons losgelaten. Onze maatschappij is gebouwd op de waarden van de Verlichting, het scharnier naar de moderne tijd. Die waarden zijn: vrijheid, rede, individuele rechten en individualisme. Dat zijn de waarden die we willen en moeten verdedigen. Maar dat gebeurt niet.

Donald Trump, een president die – om het zacht te zeggen – vriend en vijand blijft verbazen

Rechtsgeleerde en filosoof Paul Cliteur, emeritus hoogleraar Universiteit Leiden¹ over de waarden die we willen en moeten verdedigen: “De Amerikaanse president Donald Trump, een president die – om het zacht te zeggen – vriend en vijand blijft verbazen houdt op 4 juli 2017 een lezing in Warschau. Hij zei daarin het volgende: “Zoals de Poolse ervaring ons eraan herinnert, berust de verdediging van het Westen uiteindelijk niet alleen op de middelen, maar ook op de wil van de bevolking om te zegevieren. De fundamentele vraag van onze tijd is of het Westen de wil heeft om te overleven.”

Trump kraakt hier op zijn minst drie kritische noten. Allereerst merkt hij op dat het Westen verdedigd dient te worden. Kennelijk vertegenwoordigt de westerse cultuur iets dat volgens hem het verdedigen waard is. Hiermee breekt hij met een wijdverbreide tendens in hedendaagse intellectuele kringen om de westerse cultuur alleen maar te zien in termen van onderdrukking en kolonialisme. Westerse intellectuelen zijn geobsedeerd geraakt door een collectief schuldgevoel. President Donald Trump vindt dat niet vruchtbaar en waarschijnlijk zelfs schadelijk. Tegelijkertijd – een tweede opmerkelijk punt – bevestigt hij ook dat het nog niet zo gemakkelijk zal zijn om die westerse

1 Cliteur “De democratische rechtstaat en verdediging het vrije Westen” in “Wereld op een Keerpunt”, F. Bosch, 2018, Deze quote is een beperkt gedeelte.

cultuur te verdedigen wanneer die westerse cultuur zélf niet langer de wil heeft om te overleven. Die wil lijkt weg in het Westen, of deze is nog maar heel zwak aanwezig. Als derde kijkt hij naar Polen of wellicht zelfs wel naar geheel Oost-Europa als een deel van de wereld waarin de wil om de eigen cultuur te laten overleven sterker is ontwikkeld dan in West-Europa. Ook dat is opvallend: Oost-Europa als voorbeeld voor West-Europa in plaats van andersom.

De linkse media – door Trump doorgaans afgeserveerd als de bringers van nep-nieuws – reageren, zoals gebruikelijk, met afgrijzen op zijn opvattingen, maar wat vaak onderbelicht blijft is: waarom?

Omdat het zo onfatsoenlijk is wat hij allemaal beweert? Of omdat hij het wereldbeeld van velen die zo overvloedig van zich laten horen in de media op de korrel neemt? Het wereldbeeld dat tot uitdrukking komt in het citaat dat hierboven wordt geschetst verschilt essentieel van wat niet alleen zijn voorgangers hebben uitgedragen (Obama, Clinton, en niet te vergeten Bush), maar ook van wat doorgaans wordt gehoord in de mainstream media. Toch is wat Trump hier beweert niet zonder steun in de literatuur. “The defense of the West” is een vast spirit bij schrijvers die het cultuurrelativisme bestrijden (de “weg met ons”-). Denk aan Ibn Warraq’s *Why the West is Best* (2012) en *Defending the West* (2007). Verder heeft een klassiek denker over natievorming, Ernest Renan, in *Qu’est qu’une nation?* (1882) laten zien dat het “vivre ensemble” alleen maar mogelijk is wanneer daartoe de wil aanwezig is. Maar, zoals Douglas Murray betoogt in *The Strange Death of Europa* (2017) lijdt Europa aan een soort “zielszwakte” (mijn woord, niet dat van hem), een gebrek aan wil om te overleven. Europa maakt de indruk een “voltooid leven” achter zich te hebben. En die gebrekkige wil tot leven wordt voortdurend verder ondermijnd“, aldus Cliteur.

Europa is in een existentiële crisis geraakt

De bewoners lijken het amper te beseffen. Britse filosoof Douglas Murray: “Europa gaat dood vanwege de multiculturele invasie”. Dadelende geboortecijfers, massa-immigratie en gecultiveerd wantrouwen

en zelfhaat hebben ertoe geleid dat Europeanen – volgens hem – niet meer voor zichzelf opkomen en zich onvoldoende verzetten tegen de eigen alomvattende maatschappelijke veranderingen. Hij geeft niet alleen een analyse van de demografische en politieke realiteit, maar ook een ooggetuigenverslag van een continent dat op weg is naar zelfvernietiging, reportages vanuit het hele continent, van de plaatsen waar migranten landen tot de plaatsen waar ze uiteindelijk terechtkomen, van de mensen die hen lijken te verwelkomen tot de plaatsen die hen niet kunnen accepteren. Vanuit dit perspectief en ondersteund door onderzoek en bewijs, behandelt Murray het teleurstellende falen van het multiculturalisme, de ommezwaai van Angela Merkel op het gebied van migratie, het gebrek aan repatriëring en de westerse fixatie op schuld. Murray reist naar Berlijn, Parijs, Scandinavië, Lampedusa en Griekenland om de malaise in het hart van de Europese cultuur bloot te leggen en de verhalen te horen van degenen die van ver naar Europa zijn gekomen. Hij neemt een stap terug om de grotere problemen te bekijken die schuilgaan achter de doodswens van een continent en stelt de vraag waarom iemand, laat staan een hele beschaving, zichzelf dit zou aandoen.

Oneens zijn is geen onderdrukking. Ruzie is geen aanval. Woorden – zelfs provocerende of weezinwekkende – zijn geen geweld. Het antwoord op de meningsuiting die we niet leuk vinden, is meer meningsuiting

Douglas Murray

Invasies zorgen voor diepgaande culturele verandering

Murray begrijpt niet dat we de invasie uit vreemde landen toestaan, maar invasies zijn van alle tijden. De historie is opgebouwd uit landjepik. 1200 voor Christus gaat Myceense cultuur ten onder door de invasie van Doriërs, de Griekse cultuur gaat ten onder door Spartanen, Macedoniërs en Romeinen. Romeinse cultuur gaat ten onder door Visigoten, Franken en Germanen. De neergang van Rome is een langdurig proces dat is ingezet door de interne strijd onder de elite, politieke corruptie en instabiliteit, economische druk door eindeloze oorlogen en overmatige uitgaven en invasies. De cultuur van

de Azteken gaat ten onder door generaal Cortés. Culturele conflicten kunnen uitmonden in genocidale zuivering zoals de Turken met de Armeniërs, de Nazi's met de Joden, de Hutu's met de Tutsi's en de Serviërs met de Bosnische moslims.

Waarom raken trotse culturen in verval?

Dat is veelal vanwege invasies van vreemde groepen. Bij Grieken en Romeinen waren dat er een tiental, bij Nederland zijn dat 233 groepen. Het verschil is dat de Grieken en Romeinen vreemden te vuur en te zwaard buiten de deur probeerden te houden. Nederlanders hebben de groepen vrijwillig binnengelaten. De oude Griekse beschaving gaat ten onder door een combinatie van factoren, waaronder militaire invasies, interne conflicten tussen de Griekse stadstaten, politieke instabiliteit gekenmerkt door de cyclus van tirannie en oligarchie, en uiteindelijk de opkomst van het Romeinse Rijk die de Griekse gebieden overnam en absorbeerde. De eerste grote ineenstorting was de Dorische invasies. De invasie van de Doriërs uit het noorden leidt tot het einde van de Myceense cultuur en het begin van een 'donkere periode'. Met de Romeinse overheersing en Romeinse expansie begint uiteindelijk de machtige Romeinse Republiek zich uit te breiden en veroverde het Griekse gebied rond 146 voor Christus. De Griekse cultuur en stadsstaten worden geleidelijk opgenomen in het Romeinse Rijk, dat het einde betekent van de zelfstandige oude Griekse beschaving. De ondergang van de oude Grieken is een complex proces van politieke instabiliteit, dat wordt voltooid door de Romeinse verovering. Is er een cyclus te ontwaren van wereldculturen? Oswald Spengler meent dat dit inderdaad het geval is.

Tegenwoordig leven we zo onder het bombardement van deze intellectuele artillerie (de media) dat bijna niemand de innerlijke onthechting kan bereiken die nodig is voor een helder zicht op het monsterlijke drama. De wil tot macht, die onder een puur democratische vermomming opereert, heeft zijn meesterwerk goed voltooid

Oswald Spengler

De Duitse cultuurfilosoof Oswald Spengler (1880-1936) laat aan de hand van acht grote wereldbeschavingen zien dat zij allemaal een organische cyclus van groei, bloei en onvermijdelijk verval doormaakten. Dat geldt voor de Babylonische, Egyptische, Chinese, Indiaans-Mexicaanse, klassiek Grieks-Romeinse, West-Europese en de Magyaanse beschaving. Magyaans is Arabisch, joods, en Byzantijns. De westerse beschaving is dus geen uitzondering: “Iedere cultuur heeft zijn eigen mogelijkheid tot zelfexpressie, opkomen, rijpen, verval en nooit meer terugkomen”. Hij vat de westerse cultuur niet op als eindstation van de menselijke evolutie, integendeel. Dat een cultuur opkomt is te danken aan ras en ‘Geist’, de innerlijke beleving van het wij. De Duitse samenleving zou overwinnen door het sterke wij-gevoel. De westerse wereld is geobsedeerd door zaken die buiten de natuur liggen, zoals de materialistische wetenschap. Duitsers hebben volgens Spengler veel gevoel voor de innerlijke geest. Zijn ‘Untergang des Abendlandes’² is een groot succes. Heeft hij een vooruitziende blik? We kunnen berusten in onze zielszwakte en gebrek aan wil om te overleven en denken: zo is het nu eenmaal. Maar de historie leert dat een oorspronkelijke bevolking het niet makkelijk krijgt. Zie Libanon als een afschrikwekkend voorbeeld.

*het gevoel van vrijheid van het object feitelijk wordt gevleid door de
meest grondige slavernij die ooit heeft bestaan*

Oswald Spengler

2 Lees ook de boeken hierover van J.Diamond